

Handläggare: Anders Lindgren
Telefon: 08 508 09 306

Till
Östermalms stadsdelsnämnd

Stockholms översiktsplan, samrådsunderlag oktober 2008 – svar på remiss från stadsbyggnadskontoret

Förvaltningens förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen
2. Beslutet justeras omedelbart

Göran Månsson
stadsdelsdirektör

Anders Lindgren
chef stadsmiljögruppen
norra innerstaden

Sammanfattning

Samrådsunderlaget ger i huvudsak en god bakgrund till de framtida utmaningar som beskrivs i Vision 2030 och som innebär att Stockholm ska bli en stad i världsklass. Stockholm ska enligt visionen också vara en tillgänglig stad utan fysiska och sociala barriärer. Ytterligare en utmaning som tas upp i underlaget är att staden ska utvecklas i hållbar riktning vilket bland annat innebär att utsläppen av växthusgaser måste minskas.

Att införa en tydlig områdesplanering som ett steg mellan översiktsplanen och detaljplanen blir viktigt för att tillgodose behovet av exempelvis grönytor, lekplatser och samhällsservice för förskolor och skolor och specialbostäder. Det innebär att små detaljplaner måste ha en överblick på ett större område. Vi vill att

den kommande översiktsplanen ska fungera som ett tydligt stöd vid framtagande områdesplaner, detaljplaner och vid bygglovgivning.

Vi anser det vara mycket viktigt att Stockholm bevarar och utvecklar sin skönhet, sina historiska värden och karaktär vilket bland annat innefattar den rika tillgången till vatten och grönområden. Översiktsplanen anger inriktningen och det är viktigt att tid och resurser ges för att utveckla detta.

Stockholms stad har en given yta. Den blir inte större för att antalet invånare ökar. Innerstadens parker är välbesökta, tillgången är ojämnt fördelad, många är både skolgård och lekplats och vissa är mer slitna än andra. Att göra parken tåligare mot slitage innebär ofta att ytor måste beläggas med konstmateriel/gummimatta. För att behålla parkkvaliteten vid förtätning skulle istället fler nya parker behövas. I stadsutvecklingsområden behövs även en stadsdelspark. De gröna kilarna in i staden påverkas också när stadsdelarna knyts närmare varandra och därmed påverkas också den ekologiska infrastrukturen. Dessa värden måste identifieras och säkras. Parker får inte bli biologiskt ensidiga, de måste få en koppling till större grönområden för att inte spridnings- och buffertzoner ska äventyras. En strategi måste tas fram för att möta dessa krav liksom information till allmänhet och beslutsfattare om vad som behövs för att upprätthålla den biologiska mångfalden. Vissa strategiska parker kanske behöver stängas vissa tider av dygnet. Ett sätt att öka parkytan är att platser som idag används för parkering eller torg kan göras om till små oaser i staden om en satsning genomförs på underjordiska garage. De gröna kilarna behöver inventeras och förberedas för ett delvis nytt nyttjande. Tunga trafikleder som Essingeleden kan grävas ner och på det sättet både spara grönytor, ge plats för nya parker och bostäder och skapa bättre och mer attraktiva livsmiljöer

För att nå en långsiktigt hållbar utveckling av Stockholm stödjer förvaltningen samrådsunderlagets förslag till stadsbyggnadsstrategier med en levande stadsmiljö i hela Stockholm, förstärka strategiska samband i staden och regionen, satsa på attraktiva och mångsidiga tyngdpunkter samt att stärka den centrala staden. Utvecklingsområdena bör fyllas med ett rikt innehåll av bostäder, arbetsplatser, kultur och nöjen som kan göra dem till kompletta stadsdelar. Förutsättningar skapas då också för att många förortscentrum kan fortleva och utvecklas vilket är positivt ur en social aspekt. Tät bebyggelsestruktur måste kombineras med god tillgång till väl planerade offentliga rum, gång- och cykelstråk och god tillgång till parker och natur.

Det är en konflikt mellan planerna på en utbyggnad av vägtrafikleder och målet att Stockholm ska vara fossilbränslefritt fram till år 2050 – en konflikt som måste lösas. Det är angeläget att trafikleder såsom Förbifart Stockholm och Östlig förbindelse möjliggörs för kollektivtrafik. Det är positivt att översiktsplanen innehåller ambitionen att förbättra möjligheterna till att förflytta sig till fots och med cykel

Staden måste snabbt och effektivt kunna erbjuda efterfrågad samhällsservice. Detta kan exempelvis möjliggöras genom att planera för markresurser som kan användas vid tillfälligt behov av förskolepaviljonger och upplag av olika slag med mera. Tidigare lades sådana ytor ut som allmän platsmark i planen. Det kan även vara nödvändigt att planera för flexibelt användande av lokaler då efterfrågan av olika tjänster varierar över tid, till exempel att förskolelokaler kan användas även för andra verksamheter.

Barnperspektivet ska alltid ska beaktas i planeringen, därför måste det finnas tillgång till lekplatser, ytor för spontanidrott, parker och naturområden.

Även tillgänglighetsfrågorna är viktiga att beakta. Varje generell förbättring av tillgängligheten är en vinst för samhället i stort, inte minst ekonomiskt då det individuella stödet kan minskas.

Slutligen vill vi nämna vikten av att enskilda människor kommer till tals vid utformning av den gemensamma miljön. Genom en konsekvent och tydlig medborgardialog finns förutsättningar för att tillvarata brukarnas kunskap om sin närmiljö för att skapa hållbara lösningar för samhällsbygget.

Bakgrund

Enligt plan- och bygglagen ska alla kommuner ha en aktuell översiktsplan som ska ge stöd vid kommande beslut om mark- och vattenområden inom kommunen. Översiktsplanering handlar om att tydliggöra kommunens strategi för hur staden långsiktigt ska växa och utvecklas på ett hållbart sätt och ge vägledning för den fortsatta planeringen. Översiktsplanen ska vara en utgångspunkt för dialogen med stockholmarna och med alla de som på olika sätt arbetar med Stockholms utveckling.

Nuvarande översiktsplan för Stockholm, ÖP99, som för snart tio år sedan antogs av kommunfullmäktige har den övergripande strategin att bygga staden inåt på redan exploaterad mark. En aktualitetsprövning av översiktsplanen genomfördes år 2006 och ett år senare fick stadsbyggnadskontoret i uppdrag att inleda arbetet med att ta fram en ny översiktsplan för Stockholm.

Översiktsplanen är ett vägledande dokument som inte är juridiskt bindande.

Ärendet

Nedan beskrivs kortfattat innehållet i samrådsunderlaget för den nya översiktsplanen för Stockholm.

Viktiga omvärldsförutsättningar

Stadens ambition är att befolkningen ska öka och att näringslivet fortsatt ska ha god växtkraft. Enligt befolkningsprognoserna kommer staden år 2030 ha cirka en miljon invånare. De flesta bedömare tror på en fortsatt stark tillväxt i Stockholm-Mälardalenregionen och stadens bedömning är att regionens centrala delar behåller eller till och med ökar sin attraktivitet för boende och företag. Befolkningen för hela Stockholms län beräknas öka med mellan 320 000 och 530 000 personer mellan åren 2005 och 2030.

Uppgiften för stadens långsiktiga planering är att analysera hur behoven hos en kraftigt växande befolkning bäst ska kunna mötas och till vilka platser i regionen och staden tillväxten bör koncentreras. Prognoserna över den demografiska utvecklingen tydliggör även att behoven kommer att växla över tid. Ökningen av antalet yngre barn innebär till exempel behov av utbyggd förskola med i genomsnitt 400 platser om året fram till 2030. På 2020-talet väntas efterfrågan på äldreomsorg öka kraftigt i och med att de många 40-talisterna får större behov av omsorg.

Stockholm-Mälarenregionen har hittills mött globaliseringens utmaningar på ett tillfredsställande sätt. Den internationella konkurrensen bedöms dock hårdna inom kunskapsintensiva branscher såsom biomedicin, informationsteknik, finans och miljöteknik. En viktig uppgift för staden är att främja ett gott näringslivsklimat vilket bland annat innebär att tillgodose näringslivet med högutbildad arbetskraft och goda kommunikationer. Viktiga konkurrensfördelar gentemot andra städer och regioner är också att kunna erbjuda attraktiva stadsmiljöer, tillgång till goda bostäder, kultur och nöjen med mera.

Det mellankommunala samarbetet kommer att få en allt större betydelse för Stockholms konkurrenskraft. Stockholm måste tillsammans med övriga kommuner i Stockholm-Mälarenregionen arbeta för att stärka konkurrensfördelarna gentemot andra regioner i Europa och världen. Den gemensamma marknadsföringen under parollen ”Stockholm – The Capital of Scandinavia” är ett exempel på detta.

De globala miljö- och klimatfrågorna har alltmer hamnat i fokus. Staden har som mål att bli fossilbränslefritt till år 2050. Stadens huvudstrategi är att utnyttja och satsa på storstadens fördelar avseende utbyggnad av fjärrvärme och en attraktiv kollektivtrafik. Andra betydelsefulla åtgärder i klimatarbetet är att främja teknikutveckling och att med en genomtänkt stadsplanering skapa förutsättningar för en effektiv energianvändning. En av de stora utmaningarna för framtiden är att öka tillgängligheten i transportsystemet och samtidigt minska trafiksektorns miljöpåverkan. Regionala prognoser pekar mot en fördubbling av vägtrafiken fram till år 2030.

Stockholm beskrivs som en socialt delad stad, både geografiskt och ekonomiskt. Stadens slutsats är att det är nödvändigt med ett långsiktigt och samlat utvecklingsarbete där fokus inte bara ligger på de enskilda stadsdelarnas utveckling utan till hur de olika stadsdelarna förhåller sig till varandra. Översiktsplanen ska stödja utvecklingen mot en socialt och fysiskt sammanhållen stad där alla stadsdelar är attraktiva.

Vision och inriktning för Stockholms översiktsplan

I juni 2007 fattade kommunfullmäktige beslut om ”Vision 2030 – Ett Stockholm i världsklass”. Visionen är att staden ska vara mångsidig, upplevelserik, innovativ och växande samt att Stockholm ska vara en stad för medborgarna. Staden ska utvecklas till det självklara centrumet i norra Europa och Östersjöregionen med högteknologiskt inriktat näringsliv, forskning i världsklass, spännande kultur och upplevelser och en attraktiv stadsmiljö med god närhet till vatten och

grönområden. Visionen ligger väl i linje med samrådsförslaget till en ny regional utvecklingsplan, RUFS 2010, där Stockholm beskrivs som den mest attraktiva storstadsregionen i Europa.

Översiktsplanen ska vara *strategiskt inriktad* vilket innebär att planen ska tydliggöra hur stadsbyggandet kan bidra till att stadens långsiktiga vision uppnås. Översiktsplanen ska också samordnas med befintliga styrdokument för staden såsom Stockholms vattenprogram, Stockholms parkprogram och Stockholm miljöprogram. Översiktsplanen ska vara *genomförandeenriktad* vilket innebär att den ska vara väl förankrad inom staden och externt. Det innebär bland annat att den ska ge god vägledning vid framtagande av program, detaljplaner och vid bygglovsgivning. Översiktsplanen ska slutligen vara *omvärldsriktad* vilket syftar på det allt viktigare regionala samarbetet.

Fokusområden och planeringsinriktningar

I samrådsunderlaget presenteras nio stycken fokusområden där de framtida behoven av bostäder, arbetsplatser och parker med mera identifieras. Till varje fokusområde presenteras förslag till planeringsinriktningar för den efterföljande planeringen.

1. Stockholm som staden på vattnet

Staden ska öka tillgängligheten till stränderna genom att fortsätta utbyggnaden av strandpromenader. Levande och tillgängliga kajstråk ska skapas. Viktigt är också att stränderna inte privatiseras. Staden ska förbättra förutsättningarna för bad, båtliv och turism kopplat till vatten. En god vattenkvalitet ska säkras i sjöar och vattendrag i enlighet med stadens vattenprogram. Vattenområden i anslutning till hamnarna ska säkras för att trygga stadens hamnfunktioner.

2. Ett starkt och brett näringsliv och utbildningssystem

Staden bör ha beredskap för att möta en ökad efterfrågan på lokaler för kunskaps- och tjänsteintensiva företag. Staden ska säkerställa ett brett utbud av arbetsplatser i hela staden. En preliminär bedömning är att staden bör ha beredskap för ytterligare cirka 100 000 arbetsplatser fram till 2030. I staden finns ett antal renodlade företags- och verksamhetsområden med möjlighet till nyetableringar. Därutöver är ambitionen att de nya arbetsplatserna kommer att inrymmas i stadens stora stadsutvecklingsområden. Staden ska locka företagare genom att utveckla attraktiva stadsmiljöer i de pågående stadsutvecklingsområdena Karolinska-Norra Station, nordvästra Kungsholmen och Hjorthagen-Värtan-Frihamnen-Loudden. De

två största lärosätena i Stockholm bildar tillsammans med Karolinska Institutet ett område präglat av högre utbildning och forskning.

3. En socialt sammanhållen och levande stad

Stockholm har högt ställda mål om att vara en socialt sammanhållen stad med en levande och attraktiv miljö i hela staden. Möjligheten att skapa en socialt sammanhållen och levande stad hänger nära samman med valet av stadsbyggnadsstrategi.

Inom den offentliga servicen har det skett en koncentration till färre och större enheter, samtidigt som utbudet av enskilt drivna verksamheter har ökat. Det har funnits kritik mot att staden inte tillräckligt snabbt byggt ut den kommunala servicen i de stora stadsutvecklingsområdena, framför allt när det gäller förskolor och skolor. Problemen har bland annat handlat om att prognoser över vilka grupper som ska flytta in har slagit fel eller att lokalkostnaderna har varit höga. Dessa erfarenheter visar ett behov av att utveckla den långsiktiga planeringen för stadsutveckling och ny samhällsservice för att staden ska kunna möta behoven hos en växande befolkning på ett bra sätt.

Trygga och mångsidiga mötesplatser och stråk ska skapas i hela staden. Det är viktigt att studera innehållet och platsernas gestaltning med utgångspunkt från olika gruppers behov. Platser som redan idag är folktäta ska prioriteras såsom centrumanläggningar, parker och torg, bibliotek och skolor. Nya mötesplatser mellan stadsdelarna bör utvecklas för att öka tryggheten och sambanden i staden. Barn och unga har stora behov av trygga och inspirerande platser i den offentliga miljön. Det sociala perspektivet i planeringen måste stärkas med syfte att skapa en stad för alla.

4. Idrott, rekreation och attraktiva grönområden

De senare årens byggande i staden har huvudsakligen skett på redan exploaterad mark och den övergripande grönstrukturen har i stort bevarats. Flertalet av stadens större natur- och friluftsområden har fått ett långsiktigt skydd som natur- och kulturresevat. Därmed har Stockholm i stort sett skyddat sin del av de regionalt betydelsefulla gröna kilarna

I en växande storstad ökar betydelsen av parker, idrottsytor och naturområden. En tätare stadsstruktur med en större befolkning förutsätter att de offentliga miljöerna har en hög kvalitet och ett innehåll som lockar många stockholmare i olika åldrar. Parker och grönområden fungerar som ett andra vardagsrum för stadens invånare. De ger möjlighet till avkoppling och möten, idrott och evenemang, natur- och kulturupplevelser. Där finns också viktiga platser för ungdomars uteliv och barns lek och utveckling.

Med en aktiv och medveten parkplanering har Stockholm goda förutsättningar att säkerställa en god tillgång till idrottsytor och attraktiva grönområden. Genom att satsa på parker och grönområden i samband med förtätning kan stadsmiljön som helhet bli bättre, även om grönytorna minskar i vissa fall. Detta ska vara en central utgångspunkt när staden vidareutvecklar strategiska områden och samband.

Stockholmarnas upplevelser av kvaliteten på parker och grönområden hänger nära samman med hur områdena förvaltas. Attraktiva parker och idrottsanläggningar innebär högre besöksstryck och större slitage och staden bör ha en långsiktig beredskap för såväl nyinvesteringar som högre kostnader för drift och underhåll.

Genom aktiv parkplanering ska kvalitén och tillgängligheten till stadens parker och grönområden förbättras. Det är speciellt viktigt att uppmärksamma barns och ungdomars miljöer samt värna tysta områden. Ett rikt utbud av idrottsytor och idrottsanläggningar ska säkerställas. Speciellt ska möjligheterna till spontanidrott uppmärksammas. Den ekologiska infrastrukturen i form av kärnområden, spridningszoner och buffertzoner ska värnas och utvecklas så att stockholmarnas behov av en upplevelserik rekreation inte äventyras eller omistliga ekologiska värden går förlorade. Förlorade ekologiska värden ska kompenseras.

5. Ett modernt transportsystem och hållbart resande

Staden har formulerat visionen att Stockholm-Mälardalen ska ha ett välfungerande transportsystem med minimal klimatpåverkan som gör att människor snabbt och enkelt kan röra sig i hela regionen. De regionala prognoserna om trafikutvecklingen indikerar att länets vägtrafik kan komma att fördubblas till 2030, trots att man då räknar med en relativt stor utbyggnad av kollektivtrafiken. Trafiken står för ungefär hälften av länets koldioxidutsläpp. Åtgärder för att minska trafikens klimatpåverkan måste prioriteras kraftigt om stadens mål om ett fossilbränslefritt Stockholm 2050 ska kunna nås. Det finns här stora förhoppningar om en teknikutveckling som på sikt skulle kunna innebära emissionsfria och koldioxidneutrala drivmedel. Trafikens negativa miljöpåverkan är tydlig i en storstadsregion, men det är också här den bästa potentialen finns för ett hållbart resande. Transportarbetet på landsbygden eller i glesa städer är normalt betydligt högre per capita. En tät och koncentrerad stad uppmuntrar till gång och cykel samt underlättar för gemensamma transportlösningar som till exempel kollektivtrafik.

Infrastruktursatsningarna i form av vägar och spår i enlighet med Stockholmsförhandlingen ska genomföras. De utgör givna utgångspunkter för markanvändning, trafik och resande. Trafikleden ska möjliggöra tvärresande med kollektivtrafik. Nya stadsutvecklingsområden ska utvecklas gemensamt med nya

kommunikationsstråk och ge resandeunderlag för nya tvärförbindelser. Möjligheten att resa med cykel och båt ska utvecklas.

6. Bostadsförsörjning i en växande stad

Staden ska planera för ett jämt och kontinuerligt bostadsbyggande. Staden ska verka för många olika bostadsprojekt för att göra det intressant att bygga både under hög- och lågkonjunktur. Genom en aktiv markpolitik kan staden möjliggöra för olika typer av boende, även för de hushåll som har begränsade ekonomiska resurser.

Målet är att skapa goda förutsättningar för blandade och levande områden med såväl bostäder och arbetsplatser som lokaler för kommersiell och offentlig service. Lokalk marknaden har dock varit svag och staden har på många platser haft svårt att intressera kommersiella intressen och offentliga verksamheter att etablera butiker och kontor.

7. Nya energilösningar och tekniska försörjningssystem

Stockholms tekniska försörjning bygger på storskaliga lösningar för hantering av vatten, avlopp, avfall och energi. Det är angeläget att dra nytta av storstadens goda förutsättningar för att skapa effektiva försörjningssystem jämfört med mer glest bebyggda samhällen.

Det saknas redan idag områden för anläggningar inom den tekniska försörjningen, framför allt när det gäller verksamheter som kräver skyddsavstånd till bebyggelse. En förtätning av staden innebär att behovet av områden för försörjningssystemen väntas bli än mer påtagligt.

Det är viktigt att utveckla nya projekt som kan tjäna som goda exempel så att Stockholm kan förbli en internationell förebild för energieffektiva lösningar och en betydande marknad för de aktörer som satsar på ny miljöteknik.

Staden ska värna områden för tekniska försörjningssystem. Staden måste genom den fysiska planeringen möjliggöra för förnyelsebar energiförsörjning, exempelvis kraftvärmeproduktion baserat på biobränslen, solenergi och vindkraft. Staden ska främja bostäder med god boendemiljö vilka är energieffektiva. Tillgängligheten till avfallshantering ska förbättras med hänsyn tagen till stadsmiljön. Stadens terminalområden såsom Västberga-Årsta och Lunda ska värnas men beredskap ska finnas för mindre omlastningscentraler nära innerstaden vid förändringar i transport- och logistikbranschen.

8. En mångsidig stad för kultur och upplevelser

Stockholms skönhet, historiska värden och karaktär ska bevaras och utvecklas.

Därutöver ska staden arbeta för högklassiga och spännande byggnader främst i city samt i strategiska områden och samband. Fler ytor för tillfälliga evenemang ska skapas. De viktigaste turiststråken bör utvecklas såsom evenemangsområdet

på Södra Djurgården och stråket Drottninggatan-Gamla stan-Skeppsbron-Götgatan. I samband med stadsutveckling ska behovet av lokaler som passar för kulturlivet studeras.

9. Miljö och hälsa i en tät storstad

Stockholms miljöprogram för 2008–2011 har sex övergripande mål och ett antal delmål som sammanfattar stadens ambitioner inom miljöområdet. De viktigaste delmålen för översiktsplaneringen är bland annat att minska utsläppen från trafiken, öka andelen stockholmare som åker kollektivt, cyklar eller går samt att minska trafikbullret utomhus och utsläppen av växthusgaser från energianvändning.

Bostäder med goda ljudförhållanden ska uppföras på ett långsiktigt hållbart sätt genom att ”Stockholmsmodellen” tillämpas, det vill säga att minst hälften av boningsrummen ska ligga mot en tyst sida. Planeringen ska inriktas på en markanvändning som minskar behovet av biltransporter och främjar kollektivt resande. Vid planering av områden som hotas av översvämning eller skred ska anpassning av konstruktioner ske.

Fortfarande återstår stora oklarheter när det gäller de nationella reglerna för buller från flygtrafiken där en strikt tolkning skulle kunna omöjliggöra nya bostäder inom en cirka 6 km lång zon från Södermalm till Bromma flygplats. Staden avser att delta i det utredningsuppdrag som regeringen lämnade till Boverket i september 2008.

Stockholm ska ta tillvara och vidareutveckla erfarenheterna av miljöarbetet i Hammarby Sjöstad i all stadsutveckling. Norra Djurgårdsstaden och ytterligare ett område i söderort utgör därutöver områden där särskilt intresse läggs vid att vidareutveckla det hållbara stadsbyggandet. Arbetet sker i nära samverkan med branschen.

Stadsbyggnadsstrategier för hållbar tillväxt

I samrådsunderlaget presenteras förslag till fyra olika stadsbyggnadsstrategier för en långsiktigt hållbar tillväxt. De fyra förslagen ska ses som en samlad stadsbyggnadsstrategi där de olika delarna samverkar och stödjer varandra.

Utveckla en levande stadsmiljö i hela Stockholm

Den övergripande målsättningen är att förvalta och utveckla en attraktiv stad i alla delar av Stockholm med en god blandning av sådana funktioner som är viktiga för stockholmarnas vardag och för olika verksamheter. Den blandade staden ger

förutsättningar för en levande och trygg miljö där det finns människor i rörelse stora delar av dygnet.

Stadsbyggandet ska hantera utmaningen att bevara och utveckla Stockholms skönhet och stora kvaliteter samtidigt som staden växer och förändras. Kompletteringar och förnyelse kommer även i framtiden att ske till stor del inom ramen för nuvarande användning av mark- och vattenområden och inom den grundläggande bebyggelsestrukturen såsom den beskrivs i stadens byggnadsordning. På detta sätt kan stadens unika kvaliteter förvaltas långsiktigt.

Det är nödvändigt med ett starkt och långsiktigt lokalt utvecklingsarbete och en god dialog med dem som bor eller är verksamma i stadens olika delar. Planeringen bör beakta de lokala behoven och formulera långsiktiga inriktningar för hur en levande stadsmiljö ska förvaltas och utvecklas. Det lokala utvecklingsarbetet ska också säkerställa att det finns tillräckliga utrymmen för stadsdelarnas långsiktiga behov av förskolor, skolor, kommersiell service, kultur och idrott.

Staden bör ha en hög ambitionsnivå när det gäller utformningen och förvaltningen av gator, torg, parker och grönområden så att dessa platser kan rymma många värden som attraherar många olika människor. I stadens centrala delar finns ofta ett högt besöksstryck och slitage i offentliga miljöer och en hög kvalitet på drift och underhåll har en strategisk betydelse. På vissa platser i ytterstaden är utmaningen snarare att många offentliga miljöer upplevs som ödsliga och otrygga. Staden bör därför arbeta med att utveckla värden i dessa miljöer som lockar fler besökare.

Förstärk strategiska samband i staden och regionen

För att nå en ökad social sammanhållning och ekonomisk tillväxt är det angeläget att stärka de strategiska sambanden inom staden och regionen. Strategin handlar om att förbättra tillgängligheten till den centrala staden bland annat genom att förbättra sambanden med stadsdelarna utanför tullarna, inte minst för gående och cyklisterna. Ytterstaden har stora behov av utvecklade tvärförbindelserna mellan olika strategiska områden. Detta ökar förutsättningen för att attraktiva stadsmiljöer skapas i ytterstaden. Strategin innebär att sammanhängande stadsmiljöer skapas vilka främjar ett hållbart resande bland annat genom att göra det mer attraktivt att promenera eller cykla. Förutsättningar finns att förstärka sambanden mellan stadsdelarna i ytterstaden med attraktiva och trygga parkstråk.

Inom flera av de andra strategiska samband som presenteras i detta underlag bör staden studera möjligheten till en ny bebyggelse som bildar nya attraktiva stråk och som stödjer en utbyggnad av nya spårbundna kommunikationer. En ny

stadsbebyggelse i dessa stråk ska bidra till en mångsidig urban miljö där det är lätt och tryggt att röra sig för alla. Nya sammanhängande stadsmiljöer ska stödja ett hållbart resande bland annat genom att göra det mer attraktivt att promenera och att använda cykeln för vardagsresor. Det bör framhållas att en utveckling av en sammanhängande stad inte sällan medför kostsamma insatser för att minska barriäreffekterna av större vägar och spårområden. En utveckling av ny bebyggelse på strategiska platser ökar dock möjligheterna att åtgärda barriärer mellan områden.

Även de ekologiska kopplingarna mellan norra och södra delarna av Nationalstadsparken bör utvecklas i enlighet med den fördjupade översiktsplanen för området. Vidare ger stadens många parker och grönområden stora möjligheter att förstärka samband mellan stadsdelarna i ytterstaden med nya attraktiva och trygga parkstråk. En väl genomförd parkplanering med ökade värden och nya målpunkter i grönområden kan tillsammans med en högkvalitativ skötsel locka många stockholmare och skapa nya spännande sammankoppling av stadens delar.

Satsa på attraktiva och mångsidiga tyngdpunkter

Strategin syftar till att främja en bättre balans mellan innerstaden och ytterstaden. Strategin innebär en långsiktig satsning på att utveckla mångsidiga och tyngdpunkter i ytterstaden exempelvis Farsta, Skärholmen, Vällingby och Kista. Här skapas attraktiva och täta stadsmiljöer där särskild omsorg ägnas åt de offentliga miljöerna. Strategin inriktas mot att främja lokalisering av nya arbetsplatser till dessa tyngdpunkter då intresset från näringslivets hittills varit riktat mot innerstaden, med undantag från Kista. En satsning på tyngdpunkter förutsätter goda kommunikationer med såväl kollektivtrafik som vägtrafik. God tillgänglighet med omkringliggande stadsdelar är också av stor betydelse. Tyngdpunkterna har förutsättning att bli starka målpunkter för kultur, upplevelser och idrott. Exempelvis kan större arenor för kultur och idrott lokaliseras till dessa platser.

Gemensamt för alla tyngdpunkter är att stadsplaneringen bör syfta till att skapa attraktiva och mer täta stadsmiljöer som möjliggör en stor blandning av boende, parker, verksamheter och service. En satsning på högklassiga boendemiljöer har, tillsammans med tillgången till en väl utbyggd offentlig service med god kvalitet, en särskilt stor betydelse för stadsdelarnas anseende och skapar förutsättningar för en utveckling av andra verksamheter. En utveckling av attraktiva parkmiljöer ska särskilt uppmärksammas, inte minst mot bakgrund av att mindre viktiga gröna ytor kan tas i anspråk vid en större förtätning.

Fortsätt att stärka den centrala staden

Allt talar för att Stockholms innerstad fortsättningsvis kommer att vara attraktivt som boendemiljö och för lokalisering av många företag. Förnyelsen av city ska vidareutvecklas med utgångspunkt från det tidigare arbetet och de stora framtida satsningar som planeras på Norrmalm. Utbyggnaden av citybanan med nya stationslägen och idéerna om överdäckning av bangården i de västra delarna av cityområdet är några av de större utvecklingsfrågorna. Ett större cityområde ökar möjligheterna att tillvarata områdets strategiska läge och höga tillgänglighet med nya bostäder, kontor och utåtriktade verksamheter. Cityförnyelsen ger även möjligheter till symbolprojekt och mer spektakulära arkitektoniska uttryck i delar av området. Nya tillägg ska skapa attraktiva stråk och offentliga rum med levande bottenvåningar. På detta sätt stärks citys roll som stockholmarnas gemensamma mötesplats.

Strategisk hållbarhetsbedömning

Enligt miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning göras av översiktsplanen eftersom den kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Bedömningen har kompletterats med en strategisk hållbarhetsbedömning där även sociala och ekonomiska aspekter ingår. För att pröva om samrådsunderlaget bidrar till en långsiktigt hållbar utveckling undersöks huruvida de ovanstående planeringsstrategierna stödjer eller motverkar de tidigare nämnda planeringsinriktningarna.

Sammantaget bedöms strategierna leda till en hållbar utveckling. Det förutsätter att de genomförs på ett medvetet sätt och att de utmaningar som beskrivs kan mötas. Planeringen för att nå en hållbar utveckling kommer i stor utsträckning handla om att hitta balansen mellan de fyra strategierna och att få största möjliga effekt av de olika satsningarna.

En av de avgörande frågorna är behovet av att skapa ett hållbart kommunikationssystem och en integrerad stad med minskat utanförskap. Svårigheter finns att klara klimatmålen då prognoserna visar på en kraftig vägtrafikökning fram till år 2030. Staden kan dock bidra till att minska framtida utsläpp av växthusgaser genom att planera för en blandad stad med korta avstånd.

Miljökonsekvensbeskrivning (sammandrag från bilaga till samrådsunderlaget)

Samrådsunderlaget är skrivet på en strategisk nivå med flera ambitiösa mål ur miljösynpunkt och man konstaterar också att målen är en utmaning att åstadkomma. I de strategier som presenteras är det en tydlig strävan att Stockholm ska fortsätta vara en stad där människor har ett bra liv.

Stora investeringar ska göras i nybyggnad av infrastruktur, delvis väg. Vilka åtgärder Stockholm ska genomföra för att förhindra en trafikökning inom staden framgår endast vagt i samrådsunderlaget. Då man själva konstaterar att det är en utmaning att klara miljömålen vore det positivt med en tydligare vägledning inför framtida planering.

Samrådsunderlaget utgår från förutsättningen att Stockholms stad kommer att fortsätta ha en befolkningsökning under lång tid framåt. Att förtäta innebär dock att de lokala påfrestningarna på miljön blir större. Grönyterna blir mindre till ytan, men staden vill istället utveckla kvarvarande ytors kvaliteter. Detta bör kunna innebära att naturvärden kopplade till rekreation kan öka, men om naturvärdena kan värdesättas för sin ekologiska betydelse är mera osäkert.

Med en ökad förtätning finns också förutsättningar för att bygga energieffektivt och att utveckla kollektivtrafiken, vilket också är ett mål i samrådsunderlaget.

Planerna på en utveckling av strategiska samband mellan ytterstadens tyngdpunkter är en ny tanke som bryter mot stadens tidigare fingrade struktur. Syftet är att människor ska kunna röra sig lättare i tvärled. Åtgärden påverkar de gröna kilarna helt olika beroende på hur de genomförs i praktiken. Mindre gång- och cykelvägar kan sannolikt passas in utan alltför omfattande påverkan på de regionala kilarna. Om däremot en kil bryts eller kraftigt avsmalnas riskerar naturvärden att påverkas kraftigt negativt.

Ärendets beredning

Ärendet är en remiss från stadsbyggnadskontoret och har handlagts av parkmiljögruppen norra innerstaden inom Norrmalms stadsdelsförvaltning. Samråd med berörda avdelningar har genomförts. Remiss- och samrådstiden sträcker sig fram till den 12 januari 2009. Stadsdelsnämnden har fått en förlängning av remisstiden fram till slutet av januari varför stadsdelsnämndens beslut omedelbart måste justeras.

Samrådsunderlaget har delats ut till stadsdelsnämnden vid decembersammanträdet. Samrådsunderlaget finns också tillgängligt för allmänheten i Tekniska Nämndhusets utställningslokal under kontorets öppettider fram till den 12 januari och samt finns att läsa på stadsbyggnadskontorets hemsida för översiktsplanen www.stockholm.se/oversiktsplan. Under hösten har ett antal samrådsaktiviteter genomförts där förvaltningar och allmänheten har informerats om förslaget till den nya översiktsplanen med möjlighet att lämna synpunkter.

Remissen består av, förutom själva huvuddokumentet med tillhörande plankarta, av en miljökonsekvensbeskrivning, en redovisning av miljö- och riskfaktorer samt en redovisning av riksintressen enligt miljöbalken.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Samrådsunderlaget ger i huvudsak en god bakgrund till de framtida utmaningar som beskrivs i Vision 2030 och som innebär att Stockholm ska bli en stad i världsklass. Enligt visionen ska staden vara mångsidig och upplevelserik samt vara ett centrum i Östersjöregionen, den främsta tillväxtregionen i Europa. Stockholm ska enligt visionen också vara en tillgänglig stad utan fysiska och sociala barriärer. Ytterligare en utmaning som tas upp i underlaget är att staden ska utvecklas i hållbar riktning vilket bland annat innebär att utsläppen av växthusgaser måste minskas.

Översiktsplanens fokusområden

förvaltningen anser det vara mycket viktigt att Stockholm bevarar och utvecklar sin skönhet, karaktär och sina historiska värden vilket bland annat innefattar den rika tillgången till vatten och grönområden. Översiktsplanen inriktningen och det är viktigt att tid och resurser ges för att utveckla detta. Till exempel bör kajstråken fortsätta utvecklas som för Norr Mälarstrand och Strandvägen där båtar, möblering, utsikter och serveringar får samspela för att bevara områdets särdrag. Utsiktsplatser är inte bara viktiga från stranden. För den gamla bebyggelseplaneringen var även siktlinjer och utsikter viktiga.

Båtplatser och dess vinterförvaring behöver, som samrådsunderlaget skriver, utvecklas och eventuellt samlas vid färre platser än i dag.

För att skapa en socialt sammanhållen och levande stad är det viktigt att stadsdelsförvaltningarna kommer in i ett tidigt skede av planeringen, helst innan markanvisningen ges. Lokalt finns kunskapen om hur invånarna använder sitt närområde och den bör komma till nytta i planeringen.

Stockholms stad har en given yta. Den blir inte större för att antalet invånare ökar. Innerstadens parker är välbesökta, tillgången är ojämnt fördelad, många parker är både skolgård och lekplats och vissa är mer slitna än andra. Att göra parken tåligare mot slitage innebär ofta att ytor måste beläggas med konstmateriel/gummimatta. För att behålla parkkvaliteten vid förtätning skulle

istället fler nya parker behövas. I stadsutvecklingsområden behövs även en stadsdelspark.

De gröna kilarna in i staden påverkas också när stadsdelarna knyts närmare varandra och därmed påverkas också den ekologiska infrastrukturen. Dessa värden måste identifieras och säkras. Parker får inte bli biologiskt ensidiga, det måste få en koppling till större grönområden för att inte spridnings- och buffertzoner ska äventyras. En strategi måste tas fram för att möta dessa krav liksom information till allmänhet och beslutsfattare om vad som behövs för att upprätthålla den biologiska mångfalden. Vissa strategiska parker kanske behöver stängas vissa tider av dygnet. Ett sätt att öka parkytan är att platser som idag används för parkering eller torg kan göras om till små oaser i staden om en satsning genomförs på underjordiska garage. De gröna kilarna behöver inventeras och förberedas för ett delvis nytt nyttjande. Tunga trafikleder som Essingeleden kan grävas ner och på det sättet både spara grönytor, ge plats för nya parker och bostäder och skapa bättre och med attraktiv livsmiljöer.

I översiktsplanen talas det om att en samlad kartläggning av hur de gröna kvaliteterna är fördelade över staden. Analysen innefattar bedömningar av befolkningstäthet och slitage av grönområden och där det finns behov av parkutveckling. Ett sådant planeringsunderlag anser vi vara mycket viktigt att det tas fram i samarbete med stadsdelsförvaltningarna. Ett gott underlag finns redan i de stadsdelsvisa parkplanerna. Vi anser att det måste finnas ett tydligt ansvar i staden för att förvalta och använda en sådan kartläggning med översiktsplanens inriktning att de gröna värdena ska förstärkas.

För att nå en långsiktigt hållbar utveckling av Stockholm stödjer vi samrådsunderlagets förslag till stadsbyggnadsstrategier med en levande stadsmiljö i hela Stockholm, förstärka strategiska samband i staden och regionen, satsa på attraktiva och mångsidiga tyngdpunkter samt att stärka den centrala staden. Utvecklingsområdena bör fyllas med ett rikt innehåll av bostäder, arbetsplaster, kultur och nöjen som kan göra dem till kompletta stadsdelar. Förutsättningar skapas då också för att många förortscentrum kan fortleva och utvecklas vilket är positivt ur en social aspekt. Tät bebyggelsestruktur måste kombineras med god tillgång till väl planerade offentliga rum, gång- och cykelstråk och god tillgång till parker och natur.

Det är angeläget att goda förutsättningar ska gälla för alla stadsdelsområden, vilket är av stor betydelse för att på sikt kunna få en hållbar utveckling. Vi stödjer därför samrådsunderlagets förslag att öka den sociala sammanhållningen i staden men är

medveten om att detta inte erhålls enbart genom att bygga ihop stadsdelar. Det är därför viktigt att möjliggöra för olika mötesplatser i staden. I detta sammanhang efterlyser vi också fler platser i staden som kan användas för tillfälliga evenemang. Idag är konkurrensen stor om de få tillgängliga platser som finns i innerstaden.

I samrådsunderlaget presenteras de väg- och spårsatsningar som överensstämmer med Stockholmsöverenskommelsen, kommunikationsleder som anses vara nödvändiga på längre sikt. Det är en konflikt mellan planerna på en utbyggnad av vägtrafikleder och målet att Stockholm ska vara fossilbränslefrött fram till år 2050 – en konflikt som måste lösas. Det är angeläget att trafikleder såsom Förbifart Stockholm och Östlig förbindelse möjliggörs för kollektivtrafik. Det är positivt att översiktsplanen innehåller ambitionen att förbättra möjligheterna till att förflytta sig till fots och med cykel. I övrigt är det positivt med föreslagna satsningar på spårvägar i framförallt ytterstaden där tvärförbindelserna idag är otillräckliga.

Till skillnad från den nu gällande översiktsplanen, vilken är inriktad på att bebyggelse i första hand ska uppföras på redan exploaterad mark, ges i samrådsunderlaget nu möjlighet att bygga på grönmark bland annat för att möjliggöra den ovan nämnda fysiska ihopkopplingen av olika stadsdelar. I underlaget sägs att en medveten parkplanering kan ge bättre parker även om det sker på bekostnad av att vissa grönytor försvinner. Utifrån den genomförda miljökonsekvensbeskrivningen kan det konstateras att även om naturvärdet ur rekreationssynpunkt är god, är det inte säkert att ekologiska värden kan upprätthållas.

I den genomförda miljökonsekvensbeskrivningen lyfter man fram de positiva effekter som nås då staden byggs tätare med blandade funktioner vilket kan bidra till färre transporter. Tillkommande leder kan avlasta mer tätbebyggda områden från trafik men samtidigt tillföra mer trafik till andra områden med ökad miljöpåverkan. Problem kan uppkomma då nya bostadsområden byggs i anslutning till de nya vägarna i staden. Det är mycket angeläget att goda miljöförhållanden beaktas vid bostadsplaneringen. Det måste tydligare anges i översiktsplanen hur försörjningen med hållbara energikällor såsom kraftvärmeproduktion baserat på biobränslen, solenergi, geotermi med mera ska kunna tillgodoses.

Förvaltningen är övertygad om nödvändigheten av en tydlig områdesplanering som kan möjliggöra att nödvändiga behov tillgodoses av exempelvis grönytor, lekplatser och samhällsservice som förskolor. Erfarenheten från utbyggnaden av Nodrvästra Kungsholmen visar att beredskapen var otillräcklig när det gällde att

möta behoven av viss samhällsservice liksom i utbygganden av Hammarby Sjöstad. Förvaltningen önskar att den kommande översiktsplanen ska fungera som ett tydligt stöd vid framtagande områdesplaner, detaljplaner och vid bygglovgivning.

Staden måste snabbt och effektivt kunna erbjuda efterfrågad samhällsservice. Detta kan exempelvis möjliggöras genom att planera för markresurser som kan användas vid tillfälligt behov av förskolepaviljonger och upplag av olika slag med mera. Det kan även vara nödvändigt att planera för flexibelt användande av lokaler då efterfrågan av olika tjänster varierar över tid, till exempel att förskolelokaler kan användas även för andra verksamheter.

Vi anser att barnperspektivet alltid ska beaktas i planeringen, därför måste det finnas tillgång till lekplatser, ytor för spontanidrott och parker och naturområden.

Även tillgänglighetsfrågorna är viktiga att beakta. Varje generell förbättring av tillgängligheten är en vinst för samhället i stort, inte minst ekonomiskt då det individuella stödet kan minskas.

Slutligen vill vi nämna vikten av att enskilda människor kommer till tals vid utformning av den gemensamma miljön. Genom en konsekvent och tydlig medborgardialog finns förutsättningar för att tillvarata brukarnas kunskap om sin närmiljö för att skapa hållbara lösningar för samhällsbygget.

Bilagor

1. Stockholms översiktsplan (tidigare utdelad)
2. Stockholms översiktsplan, miljökonsekvensbeskrivning
3. Stockholms översiktsplan, redovisning av riksintressen enligt miljöbalken
4. Stockholms översiktsplan, redovisning av miljö- och riskfaktorer